

Bokkerijdersroutes Schinnen

Het Schinnense buitengebied staat bekend om haar prachtig glooiende landschap. Het is landschappelijk zeer aantrekkelijk en kent veel cultuurhistorische en natuurlijke waarden. Hier treft u alle ingrediënten aan voor een afwisselend dagje uit: natuur, cultuur, lekker eten, folklore en monumenten. De gemeente ligt centraal in de schitterende omgeving van het Geleenbeekdal en het Stammenderbos. Echter ook de huiveringwekkende Bokkerijdersgeschiedenis is meer dan de moeite waard. De gemeente Schinnen was in de achttiende eeuw namelijk berucht als centrum van de Bende van de Bokkerijders. Dit geheime roversgenootschap, waarvan één van haar leiders uit het kerkdorp Schinnen kwam, pleegde in die tijd inbraken in kerken en grote boerderijen. Een groot aantal van haar benedeleden werd op de kastelen van Amstenrade en Schinnen veroordeeld. Om deze geschiedenis zichtbaar te maken voor bewoners en toeristen heeft de gemeente Schinnen in samenwerking met de stichting SjtIGS en VVV Zuid-Limburg gezorgd voor de aanleg van diverse informatieborden, die verwijzen naar deze tijd. Via deze wandelplattegrond worden deze themawandelroutes onder de aandacht gebracht van toerist en inwoner.

Geschiedenis Schinnen, een centrum van Bokkerijders

Het zuiden van de huidige provincie Limburg was in de 18e eeuw een staatkundig versnipperd gebied. Het bestond uit drie landjes die deels tot de Nederlandse republiek en deels tot Oostenrijk behoorden. Vanaf het jaar 1734 vonden overvallen met diefstallen uit kerken en grote boerderijen plaats, toegeschreven aan een grote goddeloze bende: de Bokkerijders! Hebzucht, armoede, maar ook revolutionair gedachtegoed worden als mogelijke oorzaken voor het ontstaan van de bende genoemd. Uit nieuwe onderzoeken blijkt echter het toenmalige rechtssysteem de hoofdoorzaak te zijn. Want de toegepaste folter tijdens een verhoor bracht uiteindelijk de door justitie gewenste verklaring. Dit had tot gevolg, dat ruim zeshonderd burgers aan onder meer galg of wurgpaal geëxecuteerd werden. Een aanzienlijk aantal van hen kwam uit de huidige gemeente Schinnen, gezien als één van de centra van dit georganiseerde bendewezen. Zelfs één van haar leiders, de beruchte Geerlingh Daniëls, woonde in het gehucht Wolfhagen. Meer informatie over de Bokkerijders uit de omgeving van Schinnen is te vinden in de wandelgids van Stichting Genealogiek Sjenne. Deze is te koop bij de VVV Zuid-Limburg en de horecagelegenheden in de streek. Voor uitgebreide informatie wordt verwezen naar het boek van deze stichting met de titel: 'De Bokkerijders met de dode hand, een nieuwe visie'. Meer hierover is te vinden op www.sjtigs.eu.

Deze plattegrond dient ter ondersteuning van de in totaal vier Bokkerijdersroutes. Op de kaart is alles te vinden wat een wandelaar dient te weten voordat hij op pad gaat. Denk hierbij aan het aantal kilometers, de parkeergelegenheden en een korte beschrijving van de routes.

Komt u onderweg een probleem tegen, zoals een verdwenen infobord of een wegomlegging, dan verzoeken wij u vriendelijk dit te melden bij het **Routepunt van VVV Zuid-Limburg. Telefonisch 043-609 8529 of via email: routepunt@vvvzuidlimburg.nl.**

Wij wensen u veel plezier gedurende uw wandeling!

Stichting SjtIGS
Gemeente Schinnen
VVV Zuid-Limburg

Strooptocht 1: De Dode Handroute

Wandelroute langs akkers, weilanden, bossen, heuvels met panoramische vergezichten en belangrijke plekken uit de geschiedenis van de Benden van de Bokkerijders met de Dode Hand.

- > **Routeverloop** Schinnen – Puth – Doenrade – Wintraak – Daniken – Sweikhuizen – Schinnen
- > **Startpunt:** Gasterie Noeber Beemden, Burgemeester Pijlsstraat 5, 6365 CG Schinnen
- > **Parkeren:** Rondom gasterie Noeber Beemden
- > **Afstand:** 18,7 km
- > **Afkorting:** 12,4 km
- > **Hoogteverschil:** 50 meter
- > **Moeilijkheidsgraad:** Gemiddeld

Strooptocht 2: De Galgenveldroute

Wandelroute door het Geleenbeekdal en met panoramische vergezichten naar het galgenveld van de voormalige heerlijkheid Schinnen.

- > **Routeverloop** Schinnen – Terborgh – Sweikhuizen – Danikerberg – Plinthos – Biesenhof – Schinnen
- > **Startpunt:** Gasterie Noeber Beemden, Burgemeester Pijlsstraat 5, 6365 CG Schinnen
- > **Parkeren:** Rondom gasterie Noeber Beemden
- > **Afstand:** 11,9 km
- > **Hoogteverschil:** 60 meter
- > **Moeilijkheidsgraad:** Gemiddeld

Strooptocht 3: De Leidersroute

Wandelroute langs een geheime Bokkerijdersgang, door het voormalige graafschap Geleen en Amstenrade en door Wolfhagen, een centrum van de Bokkerijdersbenden.

- > **Routeverloop** Schinnen – Oirsbeek – Amstenrade – Oirsbeek – Wolfhagen – Schinnen
- > **Startpunt:** Gasterie Noeber Beemden, Burgemeester Pijlsstraat 5, 6365 CG Schinnen
- > **Parkeren:** Rondom gasterie Noeber Beemden
- > **Afstand:** 11,0 km
- > **Hoogteverschil:** 45 meter
- > **Moeilijkheidsgraad:** Licht

Strooptocht 4: De Gehuchtenroute

Wandelroute naar het buurtschap Thull, langs een geheime Bokkerijdersgang, door het historische buurtschap Nagelbeek en vele holle wegen.

- > **Routeverloop** Schinnen – Thull – Krekelberg – Schinnen – Nagelbeek – Hegge – Heisterbrug - Schinnen
- > **Startpunt:** Gasterie Noeber Beemden, Burgemeester Pijlsstraat 5, 6365 CG Schinnen
- > **Parkeren:** Rondom gasterie Noeber Beemden
- > **Afstand:** 9,1 km
- > **Afkorting:** 3,9 km
- > **Hoogteverschil:** 51 meter
- > **Moeilijkheidsgraad:** Licht

1 Kasteel en kerk Amstenrade

Dit kasteel was de plaats waar justitie de leden van de Bokkerijdersbenden detineerde, verhoorde, folterde en vonniste. Naast benedeleden uit de banken Oirsbeek en Brunssum betrof dit tijdens de derde periode alle complicen uit de Oostenrijkse delen van het graafschap Valkenburg. Jonkheer Willem de Gavarelle uit Geleen overleed hier in 1760 aan de gevolgen van de toegepaste folter. Uit de nabij gelegen kerk vond in 1735 een diefstal plaats, toegeschreven aan de Bende van de Bokkerijders.

2 Doenrade

In 1737 stalen de Bokkerijders hier een koperen brouwketel uit een brouwerij. De complicen braken met een ploegkouter een gat in de muur, haalden binnen de brouwketel uit elkaar en sloegen het koper plat. Dit transporteerde ze vervolgens voor verkoop naar de Windraak. Uit Doenrade is slechts één Bokkerijder met de voornaam Martin bekend, met als bijnaam 'De Speelman van Doenraedt'. Over zijn proces na de arrestatie in 1743 is niets bekend.

3 Schepenbank, kerk en Grachtstraat Oirsbeek

Op de hoek van de straat staat een grote witte hoeve, in 1734 door een schepen gebouwd, en de schepenbank genoemd. Het gebouw vervulde slechts tijdelijk deze functie. In tegenstelling tot het volksgeloof vond hier geen enkel proces tegen de leden van de Bokkerijdersbenden plaats. Dit gebeurde, evenals de detentie, op kasteel Amstenrade. Schuin tegenover de schepenbank ligt de kerk waar de Bokkerijders in 1735 een inbraak pleegden. In de Grachtstraat lag vroeger de Tiendhof, waar destijds een schepen woonde en de Bokkerijders poogden in te breken.

4 Pastoor Albertsstraat ('t Straatje) te Puth

Aan de Pastoor Albertsstraat, vroeger 't Straatje genoemd, lag een boerderij die op 5 maart 1750 's nachts door de Bokkerijders werd overvallen. Boer Henri Petri en zijn vrouw Marie Schutgens zouden zijn mishandeld en beroofd door meer dan vijftig benedeleden, die voornamelijk uit Schinnen en Geleen kwamen. Ondanks dat sommigen hun gezicht zwart gemaakt hadden en opzettelijk Duits spraken, had Petri drie van de complicen herkend. Dit had tot gevolg dat na korte tijd de eerste arrestaties van de tweede periode plaatsvonden.

5 Hof Stammen Sweikhuizen

Een inwoner van Schinnen hoorde in de late avond van 4 maart 1750 in het Stammenderbos iemand op een fluit spelen, waarna vanuit verschillende richtingen mannen kwamen aanlopen. Een complice uit Spaubeek verklaarde, na te zijn gefolterd door de schepenbank van Geleen, dat dit het verzamelteken voor de leden was, om vervolgens, met vermindering van de hof Stammen, op weg te gaan naar Puth voor een inbraak bij boer Petri.

6 Kasteel Terborgh

Kasteel Terborgh, waarschijnlijk één van de oudste burchterreinen van de provincie Limburg, vormde vanaf de Elfde Eeuw één van de nieuwe machtscentra in de streek. De heerlijkheid Schinnen bezat de hoge jurisdictie en behandelde daarom zelf criminele zaken. Op het kasteel zetelde de schepenbank, waar een groot aantal benedeleden werden verhoord, gefolterd en gevonnist. De burchtkerker, waar de complicen van de Benden van de Bokkerijders opgesloten zaten, bevonden zich nog steeds rechts onder de toegangspoort.

7 Galgenveld Danikerberg

Op dit galgenveld stonden naast de galg één of meerdere wurgpalen en een rad op een paal. Na de executie werd het lichaam verbrand of aan de dwarsbalk van de galg gehangen, zodat deze vrij was voor de volgende veroordeelde. Hiervoor was tevens een extra houten rek aanwezig. Tot afschrik van anderen bleven de lijken daar hangen of aan een rad die op een paal bevestigd was te pronk gesteld. Na geruime tijd begroef een vilder de stoffelijke resten onder de galg. Justitie voerde de straffen theatraal uit, zodat een voorbijganger de begane misdaad kon afleiden.

8 Wolfhagen

Het in renaissancestijl gebouwde Fabritiushuis is vernoemd naar de familie Timmers (in het Latijn: Fabritius). Uit deze dynastie sproten veel schouten en magistraten voort. Tijdens de eerste periode van de Bokkerijders was Willem Joseph Fabritius schout en officier van justitie van de heerlijkheid Schinnen. Nog geen honderd meter verder woonden in Wolfhagen een drietal beruchte complicen van de Benden van de Bokkerijders, waaronder één van haar belangrijkste leiders Geerlingh Daniëls.

9 Nagelbeek

Op 8 oktober 1743 vonden te Nagelbeek de eerste arrestaties van Bokkerijders uit de heerlijkheid Schinnen plaats. In totaal zijn zeven Bokkerijders uit dit gehucht bekend. Twee complicen wisten te vluchten, waarvan één later 'in effigie' gehangen werd. Een ander lid van de bende overleed in de kerker van kasteel Terborgh aan de gevolgen van de toegepaste folter. Drie complicen vonden de dood op de Danikerberg en in 1776 stierf het laatste bendelid uit Nagelbeek (en de heerlijkheid Schinnen) aan de galg van Gulpen.

10 Kerk Schinnen

Zoals in de Middeleeuwen gebruikelijk, werden mededelingen in de Achttiende Eeuw nog steeds aan de deur van de kerk gespijkerd. Op deze wijze riep justitie ook voortvluchtige leden van de Benden van de Bokkerijders op zich te melden. Dit 'citeren' werd, met tussenpozen van enkele weken, drie keer herhaald. Bleef melden uit, dan verklaarde de schepenbank de complice voor fugetief (voortvluchtig).

Bokkerijdersroutes gemeente Schinnen

> Castene Noeber Beemden, Burgemeester Pijlsstraat 5 te Schinnen

Voor meer informatie betreffende de Bokkerijdersroutes Schinnen kan contact opgenomen worden met VVV Zuid-Limburg, via website www.vvvzuidlimburg.nl of via email: info@vvvzuidlimburg.nl.

Deze kaart is een uitgave van gemeente Schinnen in samenwerking met de Stichting SjtIGS en VVV Zuid-Limburg. Dit product is met de grootste zorg samengesteld. Niets uit deze kaart mag worden vervoerd. Alle informatie hierin wordt echter versprekt zonder aansprakelijkheid onzerzijds.

© Gemeente Schinnen, SjtIGS & VVV Zuid-Limburg 2013

Coördinatie VVV Zuid-Limburg
Teksten Stichting SjtIGS, gemeente Schinnen & VVV Zuid-Limburg
Fotografie Anyway Productions, Hansweert
Illustraties Lonneke Beckers
Vormgeving Drukkerij Leen NV, Hasselt
Druk Drukkerij Leen NV, Hasselt
Olafje 5.000 stuks
Met dank aan Vereniging Natuurmonumenten

Bokkerijdersroutes Schinnen

> De Dode Handroute > 18,7 km
> De Galgenveldroute > 11,9 km
> De Leidersroute > 11,0 km
> De Gehuchtenroute > 9,1 km

Bokkerijdersroutes Schinnen

- 1 Kasteel en kerk Amstenrade
- 2 Doenrade
- 3 Schepenbank, kerk en Grachtstraat Oirsbeek
- 4 Pastoor Albertsstraat ('t Straatje) te Puth
- 5 Hof Stammen Sweikhuizen
- 6 Kasteel Terborgh
- 7 Galgenveld Danikerberg
- 8 Wolfhagen
- 9 Nagelbeek
- 10 Kerk Schinnen
- i Informatie
- P Parkeerplaats
- NS Station
- Horeca
- Kerk
- Molen
- Kasteel
- Alfa Bierbrouwerij

Kijk op www.horeca-schinnen.nl voor informatie omtrent horecagelegenheden langs de wandelroutes.

Tip!
Vraag ook eens naar andere toeristische uitgaven van de gemeente Schinnen, zoals de wandelbrochure Schitterend Schinnen, de wandelkaart Grensmaasvallei of de brochure Beleef de Grensmaasvallei. Alle uitgaven zijn verkrijgbaar bij de diverse vestigingen van VVV Zuid-Limburg.